

Könens jemlikhet mest förenlig med
menschlighetens högsta lycka och
yttersta...

Munck af Rosenschöld, Nils Rudolf,

54 D Br. 1847

MUNCK AF ROSENSCHÖLD, N. R.

Polit. ekon.
Kvinnofr.
(Omt.)

Ex. A

1847

Kungl. biblioteket

0 0000 000061350

Könens Jemlikhet

mest

Förenlig med Mensklighetens högsta Lycka

och

Yttersta målet för Samhällets Utveckling,

kort

Undersökning uti Samhälls- och Sedeläran

Tillegnad Qvinnorna

(1845)

af

N. B. Munck af Rosenschöld.

Lund 1847. Tryckt hos *N. P. Lundberg.*

Könens Jernlikhet

med

Förenlig med Henneskighets högste Lydn

och

Yttersta målet för Händhållens Öfverbecking

fort

Undersökning om Händhållens och Rådets

Tilläggsdel

(1845)

af

H. H. Hensch af Rosenfeldt

H. H. Hensch af Rosenfeldt. Tryckt hos N. A. Lundberg.

Inledning.

Vår tid är morgonen till ett Elyseiskt tidehvarf. Det är ljusets och frihetens tid; tiden för mensklighetens utveckling till sin högsta och mest naturenliga fullkomlighet. Dess frihet är icke den, som de uti slafveriets förstening bundna massorna vinna genom ett Vulkaniskt utbrott för att snart åter blifva bundna uti samma förtrollning; det är den med det stigande ljuset klarnande verldsdagens frihet från de sista af morgonens dimmor, från hvarje minne af den natt, som så länge hållit sin slöja för det heliga ljuset och hindrat menskligheten från att se och inse sin bestämmeelse. Långa tidehvarf af mörker har mensklighetens sträfvande gått ut på, att till det yttersta aflägsna sig från sin naturliga bestämmeelse, från naturen och dess lagar, (vi vilja för att förbigå alla hedendomens naturvidrigheter taga till exempel medellidens Christna Religions dogmer, hvilka gjorde verlden till en tummelplats för djefvulen, lifvet med sin ådömda dysterhet, sina botöfningar, kloster, cœlibat och sjelfmartyrer till ett helvete, och menskligheten till ett af alla helvetes plågor anfäktadt kadaver; att icke nämna vår tids methodist- och läsare-dogmer, för hvilka sjelfva barnets oskyldiga glädje, denna Paradisets sköna-

ste Engel är en synd, eller Braminlärornas Juggernauts offer, Enkobål och Fakirer), med dessa tidehvarf steg mensklighetens förfall och förnedring och våra närmaste tider hafva för oss bekämpat en långvarig kampf för att återföra oss till det naturliga. Vår tid har att bestå den sista kampen, det är att återvinna qvinnan lika rättigheter med mannen och återföra dem båda till det förlorade Paradis, som alla folkslags sagor begråta, och hvars sällhet var och är högsta dygd och högsta fullkomlighet och en af dessa syskonligt vid handen ledsagad frihet. Denna kamp är såsom Romarnes och Sabiernes strid om de förres hustrur och de sednares dött-rar och den måste sluta såsom denna.

Enligt den oss genom Judarna öfverlemnade berättelse om det förlorade Paradiset och mensklighetens lyck-salighetstillstånd voro qvinnans och mannens rättigheter lika; med mensklighetens förfall blef qvinnan slaf; mensklighetens förnedring steg och dess osällhet blef gränslös, då den nedsänk till det gränslösa svalg, hvaraf J kunnen fatta bilden då J kasten en blick på våra hufvud-städers sedlighet och Österländningens seraljer. Men det af eder första moder begråtna eden står, fastän okändt, än kvar på vår jord och vinkar än med sällhet; men det hinner icke individet, icke blott den hälft af menskligheten, som består af män, det är hela människoslägtets arf efter våra första föräldrar, det måste vandra dit samfällt med dygden till följeslagare och ljuset till vägledare och der låtes först upp då det icke lemnat någon af dess arftagare gråtande i mörker och slafveri i den kalla förvisningens öcken. De förvista fingo väl den tröst, att återse sitt eden i himmelen; men ju

skönare menskligheten gör sitt edenlif på jorden ju herrligare blifver dess eviga urbild i himlen. *επιτιμω*
 Då jag här vågat framställa och eder tillegna en undersökning af edra rättigheters i samhället utvidgande till likhet med mannens såsom högsta målet för samhällets lycka och utveckling till all den fullkomlighet, som vi såsom ändliga varelser kunna hinna, (ty det finnes en gräns för vårt fullkomliggörande och utveckling, ungefär sådan som Archimedes, den store mekanikern och matematikern, uttryckte vore utstakad för hans vetenskap, då han sade: "gif mig en plats, hvarpå jag kan stå och jag skall rubba jorden," (*δως μου σημειον και την γην κινήσω*), har jag gjort det för att lifva eder för att verka för eder bestämmelse, och för att erindra mannen, då han ensamt för sig sträfvar efter sitt ideal af sällhet och frihet, att den Paradisiska frihet och sällhet, som menskligheten genom sitt förfall förlorade, tillhörde så väl qvinnan som mannen och först återfinnes af dem samfällt och gemensamt.

Jag vet nog, att denna lilla afhandling, hvarpå jag ej kunnat använda stor lärdom, emedan jag obetydlig har, och ej mycken möda, emedan jag ej är litteratör till yrke utan landtman, skall mötas med mycket motstånd af kämparna för det, som är, och enligt deras öfvertygelse ej annorlunda vara kan, hvilka såsom judendomens Phariseer med sina gamla teorier för ögonen leka blindbock med tidernas erfarenhet och historiens arf, och i sin samtid, den de lika litet förstå som de förgångna tiderna, ragla ikring som en nattens fågel, hvilken förirrat sig ute på ljusa dagen. Men jag vet, att det är genom strålarnas brytning, som ljuset upp-

kommer, utan motstånd skulle det evigt irra i rymden och ej kunna skilja sig från mörkret. Jag går till afhandlingen; mån J bedömma; jag har sökt sanningen, genomläst skall den säga eder om jag funnit den. Lefven väl.

Uti Januari 1845.

N. R. MUNCK AF ROSENSCHÖLD.

Qvinnans Emancipation *)

eller

Tillerkännande af alla en fullkomligt fri Samhällsmedlems Rättigheter **).

Härvid uppstår först den frågan: "Är Qvinnan af naturen lika så rikt begåfvad som mannen, att hon är skicklig för emottagandet af alla de rättigheter, hvilka mannen iunehar uti Samhället." Hvarpå så väl de framfarna tiderna som vår samtid genom oräkneliga exempel lemna oss ett öfvertygande Ja. Dernäst den frågan: "Är qvinnan i allmänhet genom uppfostran i stånd satt, att utöfva de viktigare af dessa rättigheter." Härpå måste vi tyvärr svara, Nej. Liksom Chinesaren genom sina Jernskor har förstätt hålla sina qvinnor uti ett Physiskt slafveri, så hafva männen uti den civiliserade verlden vetat hålla sina qvinnor uti ett Moraliskt slafveri genom att icke uppfostra dem till annat än, för att nyttja Skaldens uttryck, till männens bihang genom lifvet. Slutligen måste den på grund af dessa första af sig sjelf uppstående frågan besvaras: "Kan qvinnan såsom Samhällsmedlem i besittning af lika rättigheter

---

*) Ett Latinskt ord, som begagnades om Slafvars frigifvande; men nu begagnas om Qvinnan, Judarna &c. då de blifva fria samhällsmedlemmar.

***) Sedan detta skrefs har Svenska styrelsen genom författningen öfver handel och näringar tagit ett viktigt steg till utvidgande af Qvinnans rättigheter uti samhället, äfvensom genom lagen om den lika arfsrätten.

med mannen äfven uppfylla motsvarande skyldigheter till Samhället." Till besvarande af denna fråga kommer åter Historien med sina öfvertygande exempel oss till hjälp. Ja, qvinnan har uppfyllt dessa skyldigheter äfven i saknad af nästan alla, deremot mannen medgifna rättigheter. Vi vilja ej här upptaga till bevis särskilta ovanliga personligheter, utmärkt genom en nästan alla männers öfverträffande fosterlandskärlek, frihetskänsla och mod, dygd och själsstorhet; vi taga exempel från de dessa egenskaper utmärkande drag, som characterisera detta kön då det handlat i massa; om krigets bragd finnas flera exempel än den Österländska Häfdens Amazoner och våra Sagors Sköldmör och Värendeflickor; gå till Saragossa, Missolounghi och Suli, de kunna omtala för eder kvinnobragder jemngoda med de tappreste mäns; se hur qvinnorna de handla uti Amerika för nykterheten, i Frankrike för Friheten och i Sverige för sina medborgares väl. Viljen J betrakta hvarje personlighet för sig, skulle jag önska, att en qvinna ville skrifva sitt köns Historia, den skulle, ehuru de af männen varit utträngda från världsskådeplatsen, på hvilken de endast fått uppträda då männen icke varit mäktiga sin rol, fördunkla alla mäns, och den gör det till och med skrifven af dessas hand. Jag vill blott mot hvarandra till eder jemförelse framställa Veturia och Manlius, båda uppoffrade föräldrakärleken för kärleken till fäderneslandet; Jeanne d'Arc och Napoleon, båda räddade de fäderneslandet från undergång, den sednare för att blifva dess förtryckare. Viljen J jemföra qvinnans och mannens anlag

för skön konst och deras författare snille, nå väl! J skolen finna, att de tider, hvilka lemnat oss de skönaste prof på menniskosnilletts skapelser ej förgäfves gjort det under de qvinliga personificationers hägn, som de kallade konstens Gudinnor eller Sånggudinnorna. Ty fastän qvinnan då, mera vänd åt det husliga lifvet eller också mera slafvinna, ej kan framte många personligheter med Corinnas snille och Aspasias smak och Saphos lågande känsla, så finnas de nu i millioner.

Sedan vi fått afgjord qvinnans förmåga, att såsom Samhällsmedlem deltaga lika med mannen uti skyldigheter och rättigheter, och ingen lærer vilja neka henne samma rätt till frihet och sjelfständighet som mannen, då naturen på intet sätt gjort henne till ett bihangsväsende utan hon tvertom är till sin natur lika så sjelfständigt tänkande och fritt handlande som mannen, så återstår, att undersöka, hvilka äro de Samhällsrättigheter, hvaraf qvinnan är i mistning och hvilka hon bör tillerkännas för att vinna jemlikhet med mannen. *Den första, att i likhet med mannen vid en viss ålder sjelf få disponera öfver sin person och förmögenhet. Den andra, rätt att deltaga uti samhällets offentliga bestyr.*

Den sista punkten sönderfaller uti tvenne; först rätt, att bekläda offentliga embeten och utöfva hvilket lofligt yrke uti samhället som helst; och för det andra, rätt, att leda samhällets angelägenheter. Den första rättigheten, eller att bekläda offentliga embeten har till viss grad under alla tider och i alla länder varit tillerkänd vissa individer af Qvinnokönet,

men aldrig Qvinnokönet i massa, utan såvida man får antaga en stat af Amazoner. Så hade forntiden sina Prestinnor, hvilka voro något helt annat än blott Presternas hustrur; Qvinnan styrde Samhället såsom Regentinnor; Profetissor och Spåqvinnor; i Norden åtminstone gjorde de samma tjänst vid härarna som Läkarna nu, en sed, som ännu fortfar hos allmogen, bland hvilka sköterskorna af benbrott nästan alltid äro qvinnor. Qvinnans Rätt att såsom Regentinna leda ett folks öde är uti de flesta länder ännu bibehållen; hvad skulle då hindra henne från att förvalta ett mera underordnadt offentligt kall eller, för att återkomma till den andra punkten, hvilken nära sammanfaller med den första, på hvilket förnufts skäl kan man förneka qvinnan rättighet, att uti en lagstiftande församling tillsammans med män deltaga uti stiftande af det Samhälles Lagar och ordnandet af dess angelägenheter, som består ej blott af män utan äfven af Qvinnor. Vi kunna ej finna annat skäl för deras uteslutande derifrån, än att mannen hittills ansett samhället endast tillhöra sig och qvinnan ej kunna ega något då hon med alla en högt drifven civilisations eftergifter, hvilka gäfvo slafveriet en mildare form, ändock såsom slafvinna egdes af honom. Om många olägenheter hafva uppstått då Qvinnor voro enväldiga Regentinnor af Stater, så hafva dock lika, om ej större uppstått under mäns envælde, och de hafva alltid haft sin orsak deruti, att dessa qvinnor varit de endaste af sitt kön, som haft rätt att deltaga i samhällets angelägenheter, och allt hvad deremot kan sägas bevisar ej, att qvinnan är mindre passande för detta kall än mannen, utan blott, att detta kall

är vigtigare, än att det bör kastas på en enda dödligs skuldror. De laga förfall qvinnor kunna hafva för inträdande uti en lagstiftande församling torde ej göra dem i massa mindre skickliga derför än män, då dessa ofta genom sjukdom eller andra förfall kunna hindras från utöfvande af detta offentliga kall. I öfrigt, som man ser, hafva qvinnorna aldrig låtit hindra sig af något slags förevändning då det gällt att rädda fäderneslandet och dess frihet undan påträngande fiender, i hvilket fall torde fordras mera både själsstyrka och ansträngning än då det blott är fråga, att i lugn stifta lagar för detta fädernesland. Att qvinnan uti allt kan förvärfva lika så stora kunskaper som mannen kan, kunna tusende exempel bevisa.

Vi gå nu till frågan om qvinnans rätt, att vid den ålder, då hennes förmögenheter kunna anses vara fullkomligt utbildade, disponera öfver sin person och egendom, det vill säga att vara fullmyndig. Tiden derföre torde lagstiftaren få bestämma. Under vissa omständigheter medgifver redan den Svenske lagstiftaren denna rättighet för den ogifta qvinnan vid 25 års ålder och under ett visst lefnadsförhållande eller såsom enka är qvinnan enligt vår lag alltid myndig. Vi tro att qvinnan bör i likhet med mannen efter den nämnda vissa lefnadsåldren gift eller ogift alltid vara myndig, då ej särskilta orsaker gör denna frihet för någon individ omöjlig, och i likhet med mannen sjelf få bestämma sig för hvilket äktenskap (hvilket naturligtvis blir ett lika så mycket juridiskt contract som det nu är en kyrklig act), hon vill och välja hvilket lefnadsyrke hon finner sig tjen-

ligast, men vi tro och anse på samma gång, att ärfd förmögenhet der den finnes icke borde få disponeras till sitt capital före äktenskapet, hvarken af man eller qvinna, så vida den ej var så obetydlig att räntan var otillräcklig för deras uppfostrau och uppehälle; och då deremot den vore så stor att räntan kunde vara tillräcklig för familjens underhåll borde den ej eller till sitt capital få användas under äktenskapet; ty den torde mera tillhöra familjen än individet, ehuru våra lagar tillåta mannen, att först förstöra sin egen ärfda förmögenhet före äktenskapet och hustruns sedan han blifvit gift och då han slutligen dör af alla ett oordentligt lefnadssätts följder lemna han en utarmad olycklig familj åt samhället, hvilket också af mera än ett skäl kan anses skyldigt att draga omsorg om dessa olyckliga, då det så litet skyddat deras väl genom lag. Denna punkt går dock in på ett annat kapitel, hvilket vi för korthets skuld ej här vilja vidare vidröra.

Bland de olägenheter man isynnerhet torde förespegla sig af kvinnans fullmyndighet i likhet med mannens, torde den hufvudsakligaste hafva afseende på äktenskapet. Vi våga anse förhållandet, att kvinnan i likhet med mannen är fullmyndig och själfständig vid viss ålder, vare sig före, under eller efter äktenskapet, göra äktenskapet både för contrahenterna sjelfve, familjen och samhället lyckligare. Ty följderna deraf blefve, att äktenskapet ej ingicks utan ömsesidig böjelse, nu köper kvinnan antingen sig en herre för sin rikedom och sina behag, eller säljer sig till slafvinna för att komma uti åtnjutande af de e-

konomiska fördelar hon annars skulle sakna; att icke tala om det tvång föräldrar utöfva mot sina döttrar i denna väg. Af ett fritt äktenskap och contracter med lika rätt är troheten en gifven följd; det är blott den tvungne slafven, som bedrager. Mannens moralitet före äktenskapet skulle kanske till samhällets och familjens lycka då äfven tagas något i betraktande, då man nu anser sig endast hafva rätt att fordra dylik af qvinnan. Den tvist om det ovillkorliga herraväldet under äktenskapet, hvilket lagen tillerkänner mannen, men, då det är orättvist, aldrig kan fullkomligt erkännas af qvinnan, skulle upphöra då de visste sig hafva lika rättigheter. Mången van och uppfödd vid det kära husbondeväldet, skulle kanske vilja påstå allt äktenskap utom detta mannens prerogativ för omöjligt. Men vi betrakta äktenskapsens båda medlemmar såsom tvenne compagner med lika rättigheter, hvilkas förmögenhet förvaltas på öfverenskommit sätt; huru många millioner sådana compagner finnas icke, hvilka i endragt framlevat lifvet igenom, skulle tvenne medlemmar af ett äktenskap ej mycket snarare göra det, då de dessutom äro förenade genom kärlekens, genom familjens band. Det torde i öfrigt vid all fråga om välde vara en gifven regel att då ej fremmande omständigheter verka, blir väldet dens, som mest förtjenar det. Att många qvinnor i likhet med många män nu behöfde förmyndare och stå under andras herravälde hela lifvet igenom, torde icke kullhäfva hvad vi ofvanföre påstått. Familjen skulle blifva lyckligare då mannen vore hindrad, att såsom ofta nu förstöra icke

ke blott sin utan äfven bustruns förmögenhet, och båda makarna kunde bidraga till dess försörjande. Slutligen blefve ett dylikt förhållande för samhället lyckligare, då det skulle som ofvan tvinga männen till mera sedlighet både före och under äktenskapet, mannen skulle hindras från att förstöra sin och derigenom familjens och samhällets lycka och kraft genom utsväfningar, och den mängd af manliga usslingar, hvilka nu anse sig för hela den qvinliga världens födde förmyndare, skulle tvingas återgå till sedlighet och moralitet så framt de ej sjelfve skulle belinnas omyndige. Att kvinnan till sin ställning oberoende af männen ändock icke skulle öfvergifva dessa, bevisar bland mycket annat kvinnornas af Weinsberg förhållande, hvilka, då de af en eröfrare af denna stad fingo tillåtelse att fritt lemna staden och taga med sig så mycket af sina dyrbarheter som de kunde bära, togo sina män på ryggen.

Den andra olägenheten skulle vara att kvinnan ej sjelf skulle kunna förvalta sin förmögenhet af brist på tillräckligt förstånd. Det relativa svaret på denna fråga blir, lagen gör en flicka som vid femtonde året blifvit gift och blir enka om en månad myndig. Kan hon på denna månad hafva förvärfvat mycket mera förstånd än hon hade en månad förut. (Lagen bevisar härigenom att det ej är misstroende till kvinnans förstånd utan ömtålighet om sina företrädesrättigheter som gör, att mannen såsom lagstiftare ej medgifvit kvinnan att blifva myndig före äktenskapet utan genom många omvägar.) Det positiva svaret är erfarenheten bevisar motsatsen. Ehuru kvinnan i allmänhet saknar den uppfö-

stran som vi förut yttrat är outhärlig för henne för högre värf, se vi dock henne, då hon såsom enka eller genom särskilt tillåtelse fullmyndig flicka förvaltar sin förmögenhet, förvalta den mycket bättre än män i allmänhet; hon sköter åkerbruk, handel, näringar lika så väl som de skickligaste män. Bland de förmåner, som skulle tillskyndas samhället och qvinnan genom hennes fullmyndighet, äro, utom dem, som indirekt följa af hvad vi redan nämt, följande direkta; hon skulle kunna förvalta hvilket embete som helst, att hon har skicklighet dertill hafva vi tusende exempel på; till och med som krigare efter sednare tiders disciplin framstår en qvinnan Emilie Plater, och om än ej alla skulle vara lika modiga med henne, huru många millioner krukor finnas icke bland männen. Att qvinnorna äro vuxna ett offentligt lärarekall finna vi af den skicklighet, hvarmed de såsom enskilda lärarinnor undervisa sitt kön, mot hvilket samhället varit nog orättvist att i allmänhet, åtminstone för den högre bildningen, ej hafva förunnat det någon enda offentlig läroanstalt. Att samhället i alla fack och näringar skulle finna många tusende idoga arbetare, som mångdubblades derigenom att männen såvida de ej ville svälta ihjäl nödgades att återvända till samma sedlighet som de qvinliga arbetarne. Att qvinnan aldrig såsom nu uti familjen, ja uti en stat skulle anses såsom en lyxartikel; hon skulle i likhet med mannen bidraga till familjens utkomst och lycka samt till sitt fäderneslands välstånd och ära. Vi se väl ett stort förfall bland de lägre qvinnorna, men männe det ej härrör sig deraf, att de flesta medel att nära sig äro dem fräntagna och i mannens våld, och, han ej af samma samhälle, som gif-

vit honom alla dessa rättigheter på qvinnans bekostnad, har blifvit ålagd den enda skyldigheten, att så fort han kan försörja familj och hustru upptaga en af dessa olyckliga af samhället vanlottade varelser, qvinnorna, för att fria henne från nöd, åtminstone till slafvinna. Jag tror att jag ej vidare behöfver söka öfvertyga om att qvinnan, som skapat mannens frihet och lycka, äfven har förtjent sin egen, och att fädren skola besinna när de skola dömma öfver att frigifva qvinnan och lemna henne lika bildning med mannen, att de icke blott handla för sina söners hustrur utan äfven för sina egna döttrar, och jag tror ingen skall beklaga qvinnans emancipation utan den egoistiske vällustingen som i henne endast ser offret för sina njutningar. Men nog vet jag att ett förslag derom skall till en början förekomma lika underligt för min samtid som Sultan Muhamets firman om Turkiska fruntimrens frigifning ur Seraljernas eviga fångelser förekom hela Turkiska rikets rätttrogna befolkning, den blef dock satt i verket och dessa hafva måst öfvertyga sig om att detta steg var det rätta; deras efterkommande skola kanske knappt kunna begripa huru ett motsatt förhållande har kunnat egt rum.

Jag slutar denna lilla afhandling, vid tillfälle vill jag återkomma till detta ämne och afhandla qvinnans framtid, qvinnans ställning uti samhället hos olika folk och under olika tider, och slutligen qvinnans närvarande ställning i Europa och den civiliserade världen i allmänhet. Lefven väl.

Pris: 4 sk. Banco.

Säljes till förmån för Flickskolan i Lund.

